Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 26. septembril 2024[1]

Kohtuasi C-393/23

Athenian Brewery SA,
Heineken NV
versus
Macedonian Thrace Brewery SA

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviil- ja kaubandusasjades – Kohtualluvus tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Valikulised kohtualluvused – Artikli 8 punkt 1 – Mitu kostjat – Tihe seos – ELTL artikkel 102 – Ettevõtja mõiste – Ema- ja tütarettevõtja – Tütarettevõtja rikkumine – Emaettevõtja otsustava mõju eeldamine – Solidaarne vastutus – Riigisisese konkurentsiasutuse otsus – *Follow-on*-tüüpi kahju hüvitamise hagid

I. Sissejuhatus

1. Kas isik, kellele on tekitatud kahju konkurentsiõiguse rikkumisega, võib esitada hagi rikkumise toime pannud ettevõtja vastu viimase emaettevõtja asukoha järgi teises liikmesriigis? See on käesoleva eelotsusetaotluse aluseks olev keskne küsimus.

2. Seega saab Euroopa Kohus võimaluse arendada edasi oma kohtupraktikat määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (edaspidi „Brüsseli Ia määrus“)[2] artikli 8 punktis 1 sätestatud nõuete seotusest tuleneva valikulise kohtualluvuse ulatuse kohta seoses Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumisega esitatud kahju hüvitamise hagidega (*private enforcement*). Kohtuasjas CDC Hydrogen Peroxide[3] on Euroopa Kohus juba otsustanud, et see valikuline kohtualluvus võimaldab esitada hagi mitme ELTL artiklit 101 rikkuva kartelliosalise vastu ühe osalise elukohas, kui nende osalemine on eelnevalt komisjoni otsusega siduvalt tuvastatud (nn *follow-on*-tüüpi kahju hüvitamise hagid).

[1] Algkeel: saksa.

[2] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrus (ELT 2012, L 351, lk 1).

[3] 21. mai 2015. aasta kohtuotsus (C-352/13, EU:C:2015:335).

3. Erinevalt eeltoodust on siin küsimus selles, kas (tütar)ettevõtjat, kes on riigisisese konkurentsiasutuse otsuse kohaselt kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit ELTL artikli 102 tähenduses, võib koos emaettevõtjaga kohtusse kaevata emaettevõtja registrijärgses asukohas, mis asub muus liikmesriigis (siin Madalmaades) kui tütarettevõtja asukoht (siin Kreekas).

4. Sellega seoses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, mil määral mõjutab Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 järgset kohtualluvuse jaotust kohtupraktika ELTL artiklites 101 ja 102 sätestatud ettevõtja mõiste kohta ning vastutuse omistamise kohta majandusüksuse piires. Selles kohtupraktikas on Euroopa Kohus tunnustanud ümberlükatavat eeldust, mille kohaselt emaettevõtja avaldab tütarettevõtja majandustegevusele otsustavat mõju, kui tal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis (peaaegu) 100% osalus (edaspidi „kontrollimise eeldus"), mistõttu talle saab omistada tütarettevõtja rikkumise ja teda saab selle eest võtta solidaarselt vastutusele.[4]

II. Õiguslik raamistik

A. Brüsseli Ia määrus

5. Brüsseli Ia määruse põhjendused 15, 16 ja 21 on sõnastatud järgmiselt:

„(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.

(16) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitatakse hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. See on oluline eelkõige lepinguväliste võlasuhete puhul, mis tulenevad eraelu puutumatuse ja isikuõiguste rikkumisest, sealhulgas laimust.

[…]

(21) Harmoonilise õigusemõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust vähendada miinimumini ja tagada, et eri liikmesriikides ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Paralleelsete menetluste ja seotud hagide lahendamiseks ning selleks, et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille jooksul saab kohtuasja pidada pooleliolevaks, peaks olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamiseks tuleks see aeg autonoomselt kindlaks määrata."

[4] Järjepidev kohtupraktika alates 10. septembri 2009. aasta kohtuotsusest Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 54 jj).

6. Brüsseli Ia määruse artikli 4 lõige 1 sätestab:

„1. Käesoleva määruse kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest."

7. Brüsseli Ia määruse artikli 5 lõige 1 sätestab:

„Isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib hagi esitada teise liikmesriigi kohtusse üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras."

8. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkt 1 sätestab valikulise rahvusvahelise kohtualluvuse:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi ka:

1. juhul kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos;

[…]".

B. Määrus nr 1/2003

9. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 [EÜ] artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta artikli 16 lõige 1 [5] sätestab:

„Kui siseriiklikud kohtud teevad asutamislepingu artiklite 81 või 82 alusel otsuseid kokkulepete, otsuste või tegevuse kohta, mille kohta on juba olemas komisjoni otsus, ei tohi nende otsused olla vastuolus komisjoni otsusega. Nad peavad vältima ka otsuseid, mis võivad olla vastuolus otsusega, mille komisjon kavatseb teha enda algatatud menetluse raames. Sellega seoses võib siseriiklik kohus kaaluda oma menetluse peatamist. See kohustus ei piira asutamislepingu artiklist 234 tulenevaid õigusi ja kohustusi."

C. Direktiiv 2014/104

10. Direktiivi 2014/104/EL teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumise korral[6], artikli 2 punktid 2 ja 3 defineerivad mõisteid „õigusrikkumise toime pannud ettevõtja" ja „liikmesriigi konkurentsiõigus" järgmiselt:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid

[…]

2. „õigusrikkumise toime pannud ettevõtja" – ettevõtja või ettevõtjate ühendus, kes on toime pannud konkurentsiõiguse rikkumise;

[5] Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/002, lk 205–229).

[6] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta direktiiv (ELT 2014, L 349, lk 1).

3. „liikmesriigi konkurentsiõigus" – liikmesriigi õiguse sätted, mille põhieesmärk on sama nagu ELi toimimise lepingu artiklitel 101 ja 102 ning mida kohaldatakse sama juhtumi suhtes paralleelselt liidu konkurentsiõigusega vastavalt määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 3 lõikele 1, mis ei hõlma liikmesriigi õiguse sätteid, milles on ette nähtud kriminaalkaristused füüsilistele isikutele, välja arvatud juhul, kui selliste kriminaalkaristuste abil tagatakse ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade täitmine;

[…]".

11. Direktiivi 2014/104 artikli 3 lõige 1 reguleerib õigust kahju täielikule hüvitamisele:

„Liikmesriigid tagavad, et igal konkurentsiõiguse rikkumise tõttu kahju kannatanud füüsilisel või juriidilisel isikul on võimalus nõuda ja saada kõnealuse kahju täielikku hüvitamist."

12. Direktiivi 2014/104 artikkel 9 reguleerib liikmesriigi konkurentsiasutuse otsuste mõju:

„1. Liikmesriigid tagavad, et liikmesriigi konkurentsiasutuse või asja läbi vaatava kohtu lõplikus otsuses tuvastatud konkurentsiõiguse rikkumine loetakse vaieldamatuks ELi toimimise lepingu artiklite 101 või 102 või liikmesriigi konkurentsiõiguse alusel esitatud kahju hüvitamise hagi menetlemisel nende liikmesriikide kohtutes.

2. Liikmesriigid tagavad, et kui lõikes 1 osutatud lõplik otsus on tehtud teises liikmesriigis, võib kõnealuse lõpliku otsuse esitada oma liikmesriigi kohtule liikmesriigi õiguse kohaselt vähemalt *prima facie* tõendina selle kohta, et konkurentsiõiguse rikkumine on aset leidnud, ning seda lõplikku otsust võib asjakohasel juhul hinnata koos menetlusosaliste esitatud muude tõenditega.

3. Käesolev artikkel ei piira ELi toimimise lepingu artiklist 267 tulenevaid õigusi ja kohustusi."

III. Faktilised asjaolud ja eelotsusetaotlus

13. Põhikohtuasja vaidluses on vastamisi ühelt poolt Macedonian Thrace Brewery SA (edaspidi „MTB") ja teiselt poolt Athenian Brewery SA (edaspidi „AB") ning selle (kõrgeim) emaettevõtja Heineken NV (edaspidi „Heineken"). Heinekeni asukoht on Madalmaades, AB-l aga Kreekas. Sellest hoolimata soovib MTB Madalmaade kohtutes nii AB-d kui ka Heinekeni solidaarselt vastutama panna kahju eest, mida ta väidetavalt on kandnud muu hulgas ELTL artikli 102 rikkumise tõttu, mille AB on toime pannud Kreeka õlleturul.

14. MTB on Kreekas asuv õlletehas, mis tegutseb Kreeka õlleturul. AB kuulub Heinekeni kontserni ja tegutseb samuti Kreekas. Kuigi Heineken määrab Heinekeni kontserni strateegia ja eesmärgid, ei tegele ta ise Kreekas aktiivse äritegevusega. Heinekenile kuulus praeguses menetluses asjasse puutuval ajavahemikul kaudselt ligikaudu 98,8% AB aktsiatest.

15. Kreeka konkurentsiamet leidis 19. septembri 2014. aasta otsuses, et AB kuritarvitas Kreeka õlleturul ajavahemikul 1998. aasta septembrist kuni 14. septembrini 2014 oma turgu valitsevat seisundit ning et see käitumine kujutas endast ELTL artikli 102 ja Kreeka konkurentsiseaduse artikli 2 ühte ja vältavat rikkumist.

16. MTB oli palunud Kreeka konkurentsiametil kaasata Heineken uurimismenetlusse. Kreeka konkurentsiamet teatas oma otsuses siiski, et ei näe selleks põhjust. Muu hulgas märkis ta, et puuduvad tõendid Heinekeni otsese osaluse kohta tuvastatud rikkumistes ning samuti puuduvad erilised asjaolud, mille tõttu tuleks vältimatult eeldada, et Heineken on avaldanud AB-le otsustavat mõju. Konkurentsiamet ei võtnud seisukohta kontrollimise eelduse kohta.

17. MTB palus Rechtbank Amsterdamil (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) tuvastada, et Heineken ja AB vastutavad solidaarselt eespool nimetatud rikkumise eest Kreeka õlleturul ja on seega kohustatud solidaarselt hüvitama MTB-le kogu selle rikkumise tagajärjel tekkinud kahju. Heineken ja AB palusid, et Rechtbank Amsterdam keelduks AB vastu esitatud hagi läbivaatamisest kohtualluvuse puudumise tõttu. Rechtbank Amsterdam rahuldas selle taotluse ja leidis, et ta ei ole pädev AB vastu esitatud hagi läbi vaatama.

18. Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus, Madalmaad) tühistas apellatsiooniastmes Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus) otsuse ja jättis taotluse hagi läbi vaatamata jätmiseks rahuldamata. Heineken ja AB esitasid seejärel kassatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Hoge Raad der Nederlandenile (Madalmaade kõrgeim kohus).

19. Hoge Raad (Madalmaade kõrgeim kohus) otsustas menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmised kaks eelotsuse küsimust:

1. Kas sellisel juhul nagu põhikohtuasjas peab emaettevõtja asukohajärgne kohus, kui ta kontrollib, kas Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 alusel allub teises liikmesriigis asuva tütarettevõtja vastu esitatud hagi talle, lähtuma nimetatud sättes ette nähtud tiheda seose tingimuse raames materiaalses konkurentsiõiguses tunnustatud eeldusest, et emaettevõtjal on otsustav mõju vaidlusaluse tütarettevõtja majandustegevusele, mis on käesoleva kohtuasja ese?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kuidas tuleb selles kontekstis tõlgendada kohtuotsustes Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) ja Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449) sõnastatud kriteeriumi? Kas sellisel juhul, kui vaieldakse vastu sellele, et emaettevõtjal on otsustav mõju tütarettevõtja majandustegevusele, piisab kõnealuse tütarettevõtja suhtes Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohase kohtualluvuse kindlakstegemiseks sellest, et sellise otsustava mõju olemasolu ei saa eelnevalt välistada?“

IV. Õiguslik analüüs

20. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohase rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimine peab põhinema käesoleva ettepaneku punktis 4 selgitatud konkurentsiõiguses tunnustatud kontrollimise eeldusel, mille kohaselt eeldatakse ümberlükatavalt, et emaettevõtja avaldab tütarettevõtja majandustegevusele otsustavat mõju, kui tal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis (peaaegu) 100% osalus. Kui seda jaatatakse, soovib kohus lisaks teada, millist kontrollimäära kohaldatakse, kui kostja eitab emaettevõtja otsustava mõju olemasolu tütarettevõtja majandustegevusele.

21. Need küsimused tekivad põhikohtuasjas, sest ainult Madalmaades asuva Heinekeni jaoks kehtib Brüsseli Ia määruse artikli 4 lõike 1 järgne kohtualluvus Madalmaade kohtutes, see ei kehti aga AB jaoks, kelle asukoht on Kreekas. Siiski võib AB-d koos Heinekeniga Madalmaades kohtusse kaevata, kui Heinekeni ja AB vastu esitatud nõuete vahel on „tihe seos“ Brüsseli Ia määruse

artikli 8 punkti 1 tähenduses. Seega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, millises ulatuses saab sellise tiheda seose tuvastamiseks kasutada kontrollimise eeldust, mis põhineb asjaolul, et Heinekenile kuulub peaaegu 100% AB aktsiatest.

22. Sisuliselt on seega küsimus selles, kas ja millises ulatuses tuleks rahvusvahelise kohtualluvuse kindlaksmääramisel arvesse võtta kontrollimise eeldust ja millises ulatuses tuleks kontrollida, kas see eeldus on ümber lükatud (selle kohta vt B. ja C.).

23. Selleks, et suuta analüüsida kontrollimise eelduse võimalikku mõju Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tõlgendamisele, tuleb esmalt lühidalt selgitada selle tähendust ja eesmärki ning funktsiooni liidu konkurentsiõiguses (selle kohta vt A.).

A. Ettevõtja mõiste, „majandusüksus" ja ümberlükatav kontrollimise eeldus ELTL artiklite 101 ja 102 järgi

24. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tähendab mõiste „ettevõtja", st rikkuja isik ELTL artiklites 101 ja 102, „majandusüksust", mis võib koosneda mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust.[7]

25. Kui selline majandusüksus rikub liidu konkurentsieeskirju, peab ta isikliku vastutuse põhimõtte alusel selle rikkumise eest vastutama.[8] Selline rikkumine peab siiski olema omistatud isikule, keda saab trahvida või kelle vastu saab esitada kahju hüvitamise hagi. Seetõttu võib mõiste „ettevõtja" või „majandusüksus" rakendamine viia nende füüsiliste või juriidiliste isikute solidaarvastutuseni, kes moodustasid rikkumise toimepanemise ajal asjaomase majandusüksuse.[9]

26. Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt moodustavad õiguslikult eraldiseisvad isikud, kes on organiseeritud kontsernina, ühe ja sama ettevõtja, kui nad ei määra iseseisvalt kindlaks oma tegevust asjaomasel turul, vaid arvestades neid emaettevõtjaga ühendavaid majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke sidemeid, alluvad selles osas nimetatud juhtimisüksuse tegelikule otsustavale mõjule.[10]

27. Käesoleva ettepaneku punktis 4 kirjeldatud kontrollimise eeldus puudutab juhtumit, mille puhul eeldatakse (ümberlükatavalt), et emaettevõtja, kel on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis *otseselt* või *kaudselt* (peaaegu) ainuosalus, avaldab tegelikult otsustavat mõju.[11] See eeldus ei kehti seega mitte ainult emaettevõtja ja tütarettevõtja vahelise otsese suhte puhul, vaid, nagu käesoleval juhul, ka kontsernistruktuuri kõrgeima emaettevõtja ja tema madalaima astme tütarettevõtja vahelise kaudse suhte puhul.[12] Seetõttu viitan järgnevalt ainult emaettevõtjale ja tütarettevõtjale.

7 Vt 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 105), 27. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-516/15 P, EU:C:2017:314, punkt 48) ja 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 55).

8 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 106 ja seal viidatud kohtupraktika).

9 Selles tähenduses 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, punkt 44 jj) ja 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 107).

10 Vt 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika).

11 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punktid 109 ja 110 ning seal viidatud kohtupraktika).

12 Vt selles tähenduses 20. jaanuari 2011. aasta kohtuotsus General Química jt *vs.* komisjon (C-90/09 P, EU:C:2011:21, punkt 86 jj).

28. Nagu komisjon on õigesti väitnud, peab see kontrollimise eeldus kooskõlas kohtupraktikaga kehtima mitte ainult liidu konkurentsieeskirjade rakendamise suhtes komisjoni ja liikmesriikide ametiasutuste poolt (*public enforcement*), vaid ka nende eeskirjade rikkumise tõttu esitatud kahju hüvitamise hagide suhtes (*private enforcement*). Mõlemad moodustavad liidu konkurentsieeskirjade jõustamise süsteemi lahutamatu osa.[13] ELTL artiklite 101 ja 102 mõistet „ettevõtja" tuleb selles osas tõlgendada ühetaoliselt.[14] Midagi muud ei saa kehtida kontrollimise eeldusele, mis on kohtupraktikas välja töötatud seoses ettevõtja mõistega.

29. Emaettevõtja võib siiski kontrollimise eelduse ümber lükata, tõendades, et ta ei andnud rikkumise ajal tütarettevõtjale juhiseid ega olnud otseselt või kaudselt seotud tütarettevõtja otsustega, mis on seotud asjasse puutuva majandustegevusega.[15]

30. Kui kontrollimise eeldus seevastu ei kehti, peab konkurentsiasutus või hageja tõendama, et emaettevõtja avaldas rikkumise ajal tegelikult otsustavat mõju tütarettevõtja majandustegevusele, eelkõige andes juhiseid.[16]

31. Eeldus pöörab seega tõendamiskoormuse ümber kahju hüvitamist nõudva kahjustatud isiku kasuks ja kostjaks oleva emaettevõtja vastu.[17] See lihtsustab kahjustatud isiku jaoks õiguskaitset ja suurendab samal ajal liidu konkurentsieeskirjade täitmisele pööratavust. See tuleneb sellest, et kahju hüvitamise hagid aitavad ka hoida ettevõtjaid konkurentsivastasest käitumisest eemal ja seega säilitada liidus tõhusat konkurentsi.[18]

32. Kontrollin järgnevalt, kas ja millises ulatuses on kontrollimise eeldusel tähendus Brüsseli Ia määruse artikli 8 tõlgendamisel (esimene eelotsuse küsimus).

B. Esimene eelotsuse küsimus: kontrollimise eelduse mõju Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohaldamisele

1. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 mõiste „tihe seos"

33. Brüsseli Ia määruse artikkel 8 sätestab – täiendavalt üldisele kohtualluvusele kostja alalise elukoha liikmesriigis (Brüsseli Ia määruse artikli 4 lõige 1) – valikulised kohtualluvused nõuete seotuse puhul.

[13] Vt 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Skanska Industrial Solutions jt (C-724/17, EU:C:2019:204, punkt 45) ja 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, punkt 37).

[14] Vt 14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Skanska Industrial Solutions jt (C-724/17, EU:C:2019:204, punkt 47) ja 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, punkt 38); selles tähenduses ka kohtujurist Emiliou ettepanek asjas MOL (C-425/22, EU:C:2024:131, punkt 65).

[15] Selles tähenduses 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punkt 112). Eelduse ümberlükatavuse kohta vt ka juba 8. mai 2013. aasta kohtuotsus Eni *vs*. komisjon (C-508/11 P, EU:C:2013:289, punkt 47 ja seal viidatud kohtupraktika).

[16] 25. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Deutsche Telekom *vs*. komisjon (C-152/19 P, EU:C:2021:238, punkt 74 jj).

[17] Vt selles tähenduses 12. mai 2022. aasta kohtuotsus Servizio Elettrico Nazionale jt (C-377/20, EU:C:2022:379, punktid 114 ja 123).

[18] Vt selles tähenduses 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal (C-882/19, EU:C:2021:800, punktid 35 ja 36 ning seal viidatud kohtupraktika).

34. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohaselt võib juhul, kui kostjaid on mitu, esitada hagi isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle paiga kohtusse, kus on ühe kostja, nn „ankurkostja", alaline elukoht. See kehtib siiski ainult juhul, kui nõuete vahel on nii „tihe seos", et oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos. Nii soovitakse vältida üksteisega vastuolus olevate kohtuotsuste tegemist eraldi menetlustes.

35. Tingimused, mille alusel selline tihe seos võib olemas olla, tuleb kindlaks määrata Brüsseli Ia määruse sätete süsteemi ja eesmärke arvestades.[19] Seejärel peab riigisisene kohus otsustama, kas konkreetses kohtuasjas on selline seos erinevate nõuete vahel olemas.[20]

36. Järgmisena põhjendan kõigepealt, et kui emaettevõtja ja tütarettevõtja vastutavad rikkumise eest solidaarselt, on tegemist tiheda seosega (selle kohta vt 2). Seejärel selgitan, miks selline tihe seos on üldjuhul olemas juba ka siis, kui esialgu kehtib ainult kontrollimise eeldus, st kui emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis otseselt või kaudselt (peaaegu) ainuosalus, ilma et oleks lõplikult selgitatud, kas mõlemad vastutavad solidaarselt või kas kontrollimise eeldust saab ümber lükata (selle kohta vt 3).

2. Emaettevõtja ja tütarettevõtja solidaarvastutus kui Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohaldamise juhtum

37. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 eesmärk põhjenduste 16 ja 21 kohaselt on aidata kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele, vähendada samaaegsete menetluste võimalust miinimumini ja seega vältida vastuolus olevate kohtuotsuste tegemist eraldi menetlustes.[21]

38. Siiski ei piisa selleks pelgalt ohust, et erinevates kohtuvaidlustes tehakse erinevaid otsuseid. Pigem peab see lahknevus puudutama sama faktilist ja õiguslikku olukorda.[22]

39. Seega kohaldatakse Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 mitme kostja suhtes, kui erinevad ettevõtjad on osalenud eri kohtades ja aegadel ühes ning vältavas ELTL artikli 101 rikkumises, mis on tuvastatud komisjoni otsusega, ning kui nende kui solidaarvõlgnike vastu on esitatud kahju hüvitamise hagi. Sellistel asjaoludel on faktiline ja õiguslik olukord sama, nii et kõikide asjaomaste ettevõtjate vastu võib hagi esitada ühe ankurkostja asukohas.[23]

[19] Selles tähenduses nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) (edaspidi „Brüsseli I määrus") artikli 6 punkti 1 kohta: 13. juuli 2006. aasta kohtuotsus Reisch Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, punktid 29 ja 30); vt ka Brüsseli 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1972, L 299, lk 32) artikli 6 punkti 1 kohta 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punkt 10).

[20] Selles tähenduses Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 12. juuli 2012. aasta kohtuotsus Solvay (C-616/10, EU:C:2012:445, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

[21] 7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska (C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 34). Vt Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 12. juuli 2012. aasta kohtuotsus Solvay (C-616/10, EU:C:2012:445, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

[22] Selles tähenduses 7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska (C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 28). Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta vt 27. septembri 2017. aasta kohtuotsus Nintendo (C-24/16 ja C-25/16, EU:C:2017:724, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).

[23] Nii Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punktid 21 ja 33).

40. Seda enam on tegemist sama faktilise ja õigusliku olukorraga, kui nii emaettevõtja kui ka tütarettevõtja vastu pannakse ELTL artikli 102 rikkumise eest nõue maksma solidaarselt[24], sest nad moodustavad majandusüksuse, st ühe ja sama „ettevõtja". Seda seetõttu, et ka siin on tegemist ühtse faktilise olukorraga, nimelt tütarettevõtja toime pandud rikkumisega, mis omistatakse emaettevõtjale (eelkõige kontrollimise eelduse alusel), nagu oleks ta ise selle toime pannud. Seega põhinevad emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud hagid samadel vastutust tekitavatel asjaoludel. Kuna mõlema hagi ese on seotud sama ELTL artikli 102 rikkumisega, on ka õiguslik olukord vastutust tekitavate asjaolude osas sama. Seega on oht vastuolus olevate kohtuotsuste tegemiseks, kui erinevad kohtud otsustavad emaettevõtja või tütarettevõtja vastutuse üle.

3. Kontrollimise eelduse tähendus Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohaldamisel

41. See tõstatab aga edasise küsimuse, kas tihe seos Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses võib esineda ka siis, kui emaettevõtja ja tütarettevõtja ühine vastutus rikkumise eest ei ole veel kindlaks tehtud. See võib juhtuda eelkõige nn *stand-alone*-hagide puhul, mis erinevalt *follow-on*-hagidest ei saa põhineda konkurentsiasutuse (siduval) otsusel, olgu selleks siis komisjon (määruse nr 1/2003 artikli 16 lõige 1) või riigisisene asutus (direktiivi 2014/104 artikkel 9). Lisaks võib emaettevõtja ja tütarettevõtja ühine vastutus olla ebaselge ka siis, kui on küll olemas konkurentsiasutuse otsus, kuid see tuvastab ainult ühe osaleva ettevõtja rikkumise. Käesoleval juhul ei tulene AB ja Heinekeni ühine vastutus Kreeka konkurentsiameti otsusest, kuna see tuvastas ainult AB rikkumise, kuid ei kaasanud Heinekeni menetlusse. Seega on *follow-on*-hagi olemas ainult AB, mitte aga Heinekeni suhtes.

42. Kas sellistel asjaoludel on emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud nõuete vahel tihe seos ainult siis, kui emaettevõtja otsustavale mõjule ei ole Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohase kohtualluvuse kontrollimise etapis vastu vaieldud või on see tõendatud? Või on see säte kohaldatav ka siis, kui otsustav mõju ei ole tõendatud, kuid seda eeldatakse (ümberlükatavalt) kontrollimise eeldamise alusel, kuna emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis otseselt või kaudselt (peaaegu) ainuosalus? Kas vastupidi tuleb tihedat seost Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses eitada, kui emaettevõtja esitab asjaolusid kontrollimise eelduse ümberlükkamiseks?

43. Järgmisena selgitan, miks minu arvates on kontrollimise eelduse aluseks olev asjaolu, et emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis (peaaegu) ainuosalus, nii tugevaks märgiks emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud nõuete vahelise tiheda seose olemasolu kohta Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses, et selle tiheda seose jaatamiseks ei ole üldjuhul vaja täiendavaid tõendeid (vt selle kohta a). Selline tõlgendus ei riku rahvusvahelise kohtualluvuse ettenähtavuse nõuet (vt selle kohta b). Lisaks tagab see Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 soovitava toime, ilma et hagejale heidetaks ette kuritarvituslikku käitumist (vt selle kohta c).

[24] Jenardi aruandes viidatakse solidaarvastutusele kui tüüpilisele näitele eraldi kostjate vastu esitatud nõuete vahelise seose olemasolust, vt P. Jenardi aruanne seoses 27. septembri 1968. aasta konventsiooniga kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 1979, C 59, lk 1, 26).

a) (Peaaegu) ainuosalus aktsia- või osakapitalis kui tugev märk tiheda seose olemasolust

44. Brüsseli Ia määrus ei reguleeri sõnaselgelt riigisiseste kohtute kontrollikohustuse ulatust nende rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimisel.[25] See on riigisisese menetlusõiguse aspekt, mida Brüsseli Ia määrusega ei ole ühtlustatud.[26] Asjakohaste riigisiseste sätete kohaldamine ei tohi siiski ohustada selle määruse soovitavat toimet.[27]

45. Sellega seoses on Euroopa Kohus õigesti leidnud, et õiguskindluse huvides peab kohus, kelle poole pöörduti, saama raskusteta lahendada asja talle allumise küsimuse ilma kohustuseta asuda asja sisuliselt lahendama.[28] Selles etapis ei kontrolli kohus, kelle poole pöörduti, ei hagi vastuvõetavust ega selle põhjendatust, vaid teeb üksnes kindlaks seosed kohtu asukohariigiga, mis annavad aluse asja allumisele sellele kohtule asjakohase sätte alusel.[29] Riigisisesed menetlusnormid peavad siiski võimaldama, et eelotsusetaotluse esitanud kohus saaks rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimisel arvestada kogu tema käsutuses oleva teabega, sealhulgas vajaduse korral ka kostja esitatud vastuväidetega.[30]

46. Asjaolu, et emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis peaaegu ainuosalus, mistõttu kehtib kontrollimise eeldus, on tugev märk sellest, et nende ettevõtjate vastu esitatud nõuete vahel on tihe seos Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses.

47. Sellisel juhul on nimelt suur tõenäosus, et emaettevõtja ja tütarettevõtja vastutavad solidaarselt viimase poolt toime pandud rikkumise eest. See tuleneb sellest, et kontrollimise eeldus põhineb just sellel, et emaettevõtja avaldab tütarettevõtja majandustegevusele otsustavat mõju, kui emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis peaaegu ainuosalus.[31] Selles osas, nagu näitab aastatepikkune kohtupraktika pärast *Akzo Nobeli* kohtuotsust[32], on emaettevõtjal samuti üsna raske esitada eelduse ümberlükkamiseks vajalikke tõendeid.[33]

48. Seega ei pea kohus Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses tiheda seose kindlakstegemiseks hindama emaettevõtja poolt kontrollimise eelduse ümberlükkamiseks esitatud asjaolusid ja tõendeid. Samuti ei pea kohus kontrollima, kas emaettevõtja on tegelikult avaldanud tütarettevõtjale otsustavat mõju. Pigem on see asjakohane alles nõude põhjendatuse kontrollimise kontekstis.

49. Seega ei saa kontrollimise eeldust kui sellist kohtualluvuse kontekstis muutumatult kohaldada. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punktis 1 sätestatud kohtualluvuse norm nimelt ei nõua, et emaettevõtja oleks avaldanud tütarettevõtjale otsustavat mõju, vaid eeldab üksnes, et nõuded on omavahel tihedalt seotud. Alles nõude põhjendatuse kontrollimisel tuleb emaettevõtja

[25] Vt vastavalt Brüsseli I määruse kohta 10. märtsi 2016. aasta kohtuotsus Flight Refund (C-94/14, EU:C:2016:148, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

[26] Vt vastavalt Brüsseli I määruse kohta 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 60).

[27] Vt vastavalt Brüsseli I määruse kohta 10. märtsi 2016. aasta kohtuotsus Flight Refund (C-94/14, EU:C:2016:148, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).

[28] 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

[29] Vt selles tähenduses 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

[30] Vt selles tähenduses 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, punktid 45 ja 46 ning seal viidatud kohtupraktika).

[31] Vt selles tähenduses 27. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus The Goldman Sachs Group *vs.* komisjon (C-595/18 P, EU:C:2021:73, punktid 32 ja 35).

[32] 10. septembri 2009. aasta kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 54 jj).

[33] Vt 29. septembri 2011. aasta kohtuotsus Arkema *vs.* komisjon (C-520/09 P, EU:C:2011:619, punkt 37 jj) ja 8. mai 2013. aasta kohtuotsus Eni *vs.* komisjon (C-508/11 P, EU:C:2013:289, punkt 68).

vastutuse tuvastamiseks tõendada emaettevõtja otsustavat mõju tütarettevõtja majandustegevusele, mistõttu alles siis tuleb mängu kontrollimise eeldus kui selline ja sellega kaasnev tõendamiskoormuse ümberpööramine.

50. Asjaolu, et emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis peaaegu ainuosalus, tähendab seega ühelt poolt asja sisulisel lahendamisel, et eeldatakse emaettevõtja otsustavat mõju, ja teiselt poolt kohtualluvusõiguslikult, et emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud nõuded on tihedalt seotud.

51. Seega ei oleks põhjendatud vastuväide, et kontrollimise eeldus on kohtualluvuse kontrollimisel ümberlükkamatu, kui seda kasutataks seal, et põhjendada tiheda seose olemasolu Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses. Kohtualluvuse kontrollimisel analüüsitakse nimelt teistsugust kriteeriumi. Kohtualluvuse kontrollimisel ei otsustata, kas otsustav mõju on tegelikult olemas.

b) Rahvusvahelise kohtualluvuse järgi pädeva kohtu ettenähtavus

52. See tõlgendus on kooskõlas õiguskindluse põhimõttega. Viimane nõuab, et valikulise kohtualluvuse reeglit tõlgendataks nii, et piisavalt informeeritud ja arukas kostja suudab ette näha, millises kohtus võidakse tema vastu esitada hagi väljaspool tema elukohariiki.[34] Lisaks peab riigisisene kohus, kelle poole pöörduti, saama õiguskindluse huvides lahendada asja talle allumise küsimuse ilma kohustuseta asuda asja sisuliselt lahendama.[35]

53. See ei vii kohtualluvuse koha ettenähtamatusele, kui Brüsseli Ia määruse artikli 8 punktis 1 nõutavaks tihedaks seoseks piisab sellisel juhul nagu käesoleval juhul sellest, et emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis (peaaegu) ainuosalus. Kostjaks olevate (ema- ja tütar)ettevõtjate puhul on see selge ja lihtne kriteerium, mida on lihtne kontrollida nii neile kui ka kohtule, kelle poole pöördutakse.

54. Teisiti oleks juhul, kui kohtualluvuse kindlaksmääramiseks tuleks tõendada emaettevõtja otsustavat mõju tütarettevõtja majandustegevusele. Selleks oleks juba menetluse selles etapis vaja põhjalik ja mõnikord keeruline faktiliste asjaolude ning tõendite uurimine ja hindamine, mille tulemus ei oleks poolte jaoks suures ulatuses ettenähtav Brüsseli Ia määruse põhjenduse 15 tähenduses. See oleks koormis kahjustatud hagejale, kes kannab riski, et hagi jäetakse vastuvõetamatuse tõttu menetlusse võtmata.

55. Minu arvates ei ole piisava ettenähtavuse jaoks vajalik ka see, et komisjoni siduva otsusega on eelnevalt tuvastatud emaettevõtja ja tütarettevõtja solidaarvastutus määratud trahvide eest. See, kas *private enforcement*'i kontekstis on kohaldatav mõni kohtualluvuse säte, mis hõlbustab kahjustatud isiku õiguste maksmapanekut, ei saa sõltuda sellest, kas komisjon on eelnevalt teinud otsuseid.

56. Lisaks on just juhul, kui rikkumine ei ole määruse nr 1/2003 artikli 16 lõike 1 kohase komisjoni otsuse tulemusena siduv kõikides liikmesriikides, oht, et kui erinevad kohtud otsustavad emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud kahju hüvitamise nõudeid, võivad otsused olla üksteisega vastuolus. Kui, nagu käesoleval juhul, riigisisene konkurentsiasutus on eelnevalt

[34] Vt selles tähenduses Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 13. juuli 2006. aasta kohtuotsus Reisch Montage (C-103/05, EU:C:2006:471, punktid 24 ja 25).

[35] 3. juuli 1997. aasta kohtuotsus Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, punkt 27) ja 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 61).

otsustanud, et vähemalt tütarettevõtja vastutab, on see otsus direktiivi 2014/104 artikli 9 lõike 1 kohaselt siduv ainult asjaomase liikmesriigi kohtutele, samas kui teised liikmesriikide kohtud, nagu siinkohal Madalmaade kohtud, peavad seda arvestama üksnes *prima facie* tõendina (direktiivi 2014/104 artikli 9 lõige 2).

57. Sellega seoses on oht, et kui emaettevõtja ja tütarettevõtja vastu esitatud hagid oleksid eri liikmesriikide kohtute menetluses, siis tehakse üksteisega vastuolus olevaid otsuseid nii eelküsimuses, kas üldse on tegemist rikkumisega, kui ka järelküsimustes, mis puudutavad vastutuse omistamist ja vastutuse ulatust.

c) Tegemist ei ole kuritarvitusliku käitumise või kohtualluvuse eesmärgivastase kasutamisega

58. Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 ülaltoodud tõlgendus võimaldab lihtsat kohtualluvuse kontrollimist. Samuti teeb see kahjustatud isiku jaoks lihtsamaks kahjunõudeid kohtus maksma panna just seepärast, et emaettevõtja ja tütarettevõtja vastutavad kontrollimise eelduse tõttu materiaalõiguslikult tõenäoliselt solidaarselt.

59. Hageja kuritarvituslik käitumine või kohtualluvuse eesmärgivastane kasutamine võiks kõne alla tulla ainult siis, kui hagi ankurkostja vastu on ilmselgelt vastuvõetamatu või põhjendamatu ja selle eesmärk võib seega olla vaid see, et jätta teine kostja ilma oma elukohajärgsest kohtualluvusest.[36] Kui tegemist on tiheda seosega Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses, tuleb sellise eesmärgivastase kasutamise tuvastamine kõne alla ainult erandjuhtudel, nimelt juhul, kui on piisavalt märke järeldamaks, et hageja on tekitanud või säilitanud selle sätte kohaldamise tingimused kunstlikult.[37] Selleks ei ole piisav, et hagi ankurkostja vastu näib (võib-olla) põhjendamatu. Pigem peab hagi olema selle esitamise ajal ilmselgelt põhjendamatu või konstrueeritud või olema hageja jaoks ilma igasuguse tegeliku huvita.[38] See oleks mõeldav juhul, kui vaatamata kontrollimise eeldusele ei ole emaettevõtjal konkreetse juhtumi asjaolude tõttu ilmselgelt otsustavat mõju tütarettevõtjale ja seetõttu on emaettevõtja kaasvastutus algusest peale välistatud. See kehtib tõenäoliselt ainult harva esinevatel erandjuhtudel.

60. Kui kahjustatud isik esitab ka Kreeka tütarettevõtja vastu hagi Madalmaade emaettevõtja asukohas, mis viib esimesena nimetatu Kreeka kohtute kohtualluvuse alt välja, ei ole tegemist sellise eesmärgivastase kasutusega. Kui kostjate alaline elukoht on erinevates liikmesriikides, võimaldab Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkt 1 hagejal valida kohtualluvuse, mille järgi ta hagi esitab.[39] See võimalus tähendab, et hageja võib koondada õigusvaidluse lahendamiseks sellesse kohtusse, mis vastab tema huvidele kõige paremini.[40]

61. Seega ei ole oluline ka see, kui on olemas tihedam seos mõne teise kohtualluvusega, näiteks seetõttu, et rikkumine toimus üksnes Kreeka õlleturul ja Kreeka konkurentsiameti otsuses on põhjustajana nimetatud üksnes Kreeka tütarettevõtjat. See tuleneb sellest, et kohtualluvuse

[36] Vt vastavalt Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika); samuti Brüsseli konventsiooni artikli 6 punkti 1 kohta 27. septembri 1988. aasta kohtuotsus Kalfelis (189/87, EU:C:1988:459, punkt 9).

[37] Vt vastavalt Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 29).

[38] Vt Brüsseli I määruse artikli 6 punkti 1 kohta kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302, punkt 66).

[39] Vt selles tähenduses Brüsseli I määruse artikli 6 kohta kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302, punkt 52), samuti kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, punkt 89).

[40] Vt selles tähenduses Brüsseli I määruse artikli 6 kohta kohtujurist Mengozzi ettepanek kohtuasjas Freeport (C-98/06, EU:C:2007:302, punkt 52), samuti kohtujurist Jääskineni ettepanek kohtuasjas CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2014:2443, punkt 89).

normides ei otsita üldiselt[41] *kõige tihedamat* seost, vaid üksnes *tihedat* seost, mis antud juhul on juba tagatud Brüsseli Ia määruse artikli 8 punktis 1 sätestatud „tiheda seose" kriteeriumiga. Seda kinnitab Brüsseli Ia määruse põhjendus 16, mille kohaselt tuleb kostja alalise elukoha kohtualluvuse kohale *lisada* alternatiivsed kohtualluvuse kohad, mis on lubatud kohtu ja menetluse vahelise tiheda seose tõttu.

C. Teine eelotsuse küsimus

62. Oma teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus peamiselt teada, kas juhul, kui emaettevõtja vaidleb tütarettevõtja majandustegevusele otsustava mõju avaldamisele vastu, piisab tütarettevõtja suhtes Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 kohase kohtualluvuse kindlakstegemiseks sellest, et sellise mõju olemasolu ei saa eelnevalt välistada.

63. Juba minu ettepaneku punktides 48 jj esitatud tähelepanekutest tuleneb, et teisele eelotsuse küsimusele tuleb vastata jaatavalt, kui – nagu siin – kontrollimise eelduse tingimused on täidetud: see on eriti kaalukas märk Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 tähenduses kohtualluvust loova „tiheda seose" kindlakstegemiseks, mida saab ümber lükata ainult erandjuhtudel.

V. Ettepanek

64. Seetõttu teen ettepaneku, et Euroopa Kohus vastaks kahele Hoge Raad der Nederlandeni (Madalmaade kõrgeim kohus) esitatud küsimusele ühiselt järgmiselt:

Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumisel põhinevate kahju hüvitamise hagide puhul peab emaettevõtja asukohajärgne kohus, kui ta kontrollib Brüsseli Ia määruse artikli 8 punkti 1 alusel oma kohtualluvuslikku pädevust teises liikmesriigis asuva tütarettevõtja suhtes, käsitama asjaolu, et emaettevõtjal on tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis otseselt või kaudselt (peaaegu) ainuosalus, tugeva märgina sellest, et nende ettevõtjate vastu esitatud nõuete vahel on tihe seos. Seetõttu ei ole üldjuhul vaja täiendavaid tõendeid sellise tiheda seose olemasolu jaatamiseks.

[41] Erand sellest kehtib ainult erandliku kohtualluvuse korral. Kuid selles asjas ei ole sellega tegemist.